עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל"ג סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ח:
מד ב מיי' שם פט"ו הל"א סמג לאוין קין טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' יג:
מה ג מיי' שם פי"ח הל"ג סמג לאוין קכא טוש"ע שם סי' ו סעי' ח וע"ש בב"י:

◆

מוסף רש"י

איזהו ממזר כל שהוא בלא יבא. כל קורבה שהיא בלאו ואפילו אין בה כרת, כגון אנוסת אביו וכר' יהודה דהיא בלאו דלא יגלה כנף אביו, ומחמת קורבה דאביו, וכגון נושא אלמנתו דהוי בלא יבנה והוי לאו דקורבה בלא כרת (יבמות מט.). כל שחייבין עליו כרת. אבל נושא אלמנתו לא הוי ממזר (שם). בן תשע שנים ויום אחד. שהוא גר עמוני ומואבי כו'. דאסורין לבא בקהל, מצרי ואדומי. עד דור שלישי נעשה, כותי ונתין. בלא תתחתן בם, דקסבר כותים גירי אריות הן, חלל. פסול לכהונה, פסלוה. אם בת כהן מן התרומה ולויה וישראלים לינשא לכהונה עולמית (יבמות סח.).

◆

תוס' ר"י הזקן

גמ', ומאי ניהו. דלא איירי בהו ברישא דמתני'. זה בזה. לישא ממזרת או שתוקית. אי הכי [וכו']. דהני (וכו') ודאי לא אקרי קהל. בן ט' שנים ויום אחד. כלומר בן ט' שלמים ביאתו ביאה, וכן בת ג' ויום אחד פי' בת ג' דניהוו שלמים [ד]לקח* קצת משנה אחרת. פסלוה. לכהנת מן הכהונה ומן התרומה, ולויה וישראלית מלינשא לכהן. כל שזרעו פסול. שמקצת זרעו פסול אע"פ שקצתו כשר, כגון גר עמוני ומואבי שזכריו פסולים ונקבותיו כשרות, פוסל. אשה בביאתו ובהא פליג עליה רשב"ג. וכל שאין זרעו פסול. כלל, כגון מצרי שני שזרעו הוא דור שלישי הוא אינו פוסל אשה בביאתו ובהא פליג ר' יוסי את"ק.

*אולי צ"ל: שנכנס קצת בטעה אחרת

הכי קאמר כל האסורים לבא בקהל כהונה ומאי נינהו גיורת פחותה כו'. וא"ת אמאי לא פריך הא תנא ליה רישא דגר מותר בממזרת כדפריך לעיל וי"ל דלאו עיקר קושיא היא דפריך הא תנא ליה רישא אלא עיקריה אאידך קושיא סמיך ר' יהודה אוסר אהייא: **והרי** גר דמותר בכהנת ומותר בממזרת. וא"ת מאי פריך והרי הטעם שהוא מותר לפי שלא הוזהרו כשרות להינשא לפסולים ולא משום הכשר גר הוא דלעולם אמרינן דכהן אסור בגיורת ומותר אסור ר"ל כל שמותר לבא בקהל מטעם יחוס אסור ליקח ממזרת ונראה לפרש א הרי גר שנשא בת ישראל שהבת מותרת לכהן ומותרת בממזר כר"א בן יעקב וכה"ג פריך בסמוך:

דת"ק סבר ממזר מאחותו הוי ממזר. ואם תאמר היכי משתמע פלוגתייהו ממתני' ופירש הקונטרס דה"ק כל הנולדים מאיסור ערוה ממזרים הם ומותרים לבא זה בזה בני חייבי כריתות בבני חייבי מיתות ב עכ"ל ולא נהירא לדוחק הוא ג לכך פר"י דה"ק ש)כל האסורין לבא בקהל ת)שאפילו קידושין אין תופסין בהם ד כגון חייבי כריתות מותרין לבא זה בזה כלומר כל שבא מאיסור תפיסת הקידושין דהיינו בני חייבי כריתות וחייבי מיתות דאין קידושין תופסין בהם כולן מותרין לבא זה בזה דקסבר יש ממזר מכל דבר דלא תפסי קידושין: **מאי** קא משמע לן תנינא כו' ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין. ופירושו כמו תנינא חדא זימנא לעיל(א) דלאו שאול דהוה ליה למיתנייא התם גבי מילתא דר' יהושע וכן היה ר' יהודה אומר כדבריו וא"ת אמאי איצטריך למיפרך תנינא ליפרך דר' יהודה אדר' יהודה דהכא קאמר ר' יהודה דאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ובמסכת יבמות (דף מט.) קאמר לא יגלה כנף אביו ג) איירי באנוסת אביו שהיא בלאו וסמיך ליה לא יבא ממזר משמע שממזר הוה אפי' מחייבי לאוין דהא ר' יהודה נמי דריש סמוכים במשנה תורה ג) וי"ל דר' יהודה סבר התם דאשת אב דכתיב בין לא יקח ובין לא יגלה הוי מיותר דהשתא אנוסת אביו לא יקח כדכתיב לא יגלה כנף אביו אשתו מיבעיא וא"כ למידרשיה ולומר דלא יבא ממזר דוקא מאשת אביו ולימא הכי מלא יקח עד לא יגלה דהיינו אשת אביו הוי ממזר עפי לא הוי ממזר ד):

ושניהם

הכי קאמר כל האסורים לבא בקהל כהונה [א]מאי נינהו גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ודלא [ב]כר' שמעון בן יוחי מותרין לבוא זה בזה ונוקמה בבת שלש שנים ויום אחד ואפי' לר' שמעון בן יוחי א"כ [ג]מצידה תברה אלא טעמא דבת שלש שנים ויום אחד הא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד דמותרת לבא בקהל כהונה אסורה לבוא זה בזה הרי פחותה מבת שלש שנים ויום אחד לר"ש בן יוחי דמותרת לבא בקהל כהונה ומותרות לבא זה בזה וכללא הוא דכל האסורים לבא בקהל כהונה מותרין לבא זה בזה והרי אלמנה וגרושה וחללה וזונה דאסורים לבא בקהל כהונה ואסורים לבא זה בזה ותו הא מותר אסור והרי גר [ד]שמותר בכהנת[ה] ומותר בממזרת אלא אמר רב נתן בר הושעיא ה"ק כל שכהן אסור לישא את בתו ומאי ניהו גר שנשא גיורת [ו]וכר' אליעזר בן יעקב מותרין לבא זה בזה וכללא הוא דכל שכהן אסור לישא את בתו מותרים לבא זה בזה הרי חלל שנשא בת ישראל דכהן אסור לישא בתו ואסורין נמי לבא זה בזה לא קשיא [ז]כר' דוסתאי בן יהודה והרי חלל שנשא חללה וכהן אסור לישא בתו ואסור נמי לבא זה בזה ותו הא מותר אסור והרי גר שנשא בת ישראל [ח]וכהן מותר לישא בתו ומותרין לבא זה בזה אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכא ממזר מאחותו וממזר מאשת איש איכא בינייהו ת"ק סבר [ט]אפי' ממזר מאחותו נמי הוי ממזר ור' יהודה סבר מאשת איש הוי ממזר מאחותו לא הוי ממזר מאי קמ"ל [י]תנינא איזהו ממזר כל שהוא [כ]בלא יבא דברי ר' עקיבא שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים [ל]והלכה כדבריו ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב"ד אלא אמר רבא גר עמוני ומואבי איכא בינייהו והכי קאמר כל האסורים לבא בקהל ומאי ניהו גר עמוני ומואבי מותרין לבא זה בזה אי הכי [מ]מאי ר' יהודה אוסר ה"ק אע"פ שרבי יהודה אוסר גר בממזרת[נ] הני מילי גר דראוי לבא בקהל אבל גר עמוני ומואבי דאין ראויין לבא בקהל לא תנו רבנן [ס]בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ונתין חלל וממזר שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל [פסלוה] [ע]ר' יוסי אומר כל שזרעו פסול פוסל וכל שאין זרעו פסול אינו פוסל רבן שמעון בן גמליאל אומר

כל

הכי קאמר. כלומר לעולם ר' יהודה אגר בממזרת קאי דשמע ליה לת"ק דאיירי בה והאי בקהל ז)דקאמרת קהל כהונה הוא דכהן אסור בגיורת ואפי' פחותה מבת ג' שנים דלאו בת ביאה היא ואין שם משום אשה זונה דכתיב (יחזקאל מד) כי אם בתולות מזרע בית ישראל(ס): **ודלא כר"ש.** דאמר לקמן בפירקין (דף עח.) גיורת פחותה מבת ג' כשירה לכהונה. וה"ק כל האסורין לבא בקהל כהונה ומאי ניהו דמרבי האי כללא יתר על הראשונים שאסורין בקהל ישראל גיורת שפחותה מבת שלש שנים וכ"ש יתירה על בת שלש שנים מותרין הנך אסורין גיורות וממזרים ונתיני ושתוקי לבא זה בזה: **ונוקמה בבת שלש.** ולא בפחות וניפלא דפחותה מותרת לכהן ובה לא איירי: **א"כ.** דכר"ש מיתוקמא דפחותה מותרת לכהונה והוא לא התיר לבא בממזרת אלא האסורין לבא בכהונה הוי משמע האי דפחותה אית ליה דאסורה לממזר: **מצידה תברה.** תשובתו מוכנת לצידו: **אסורין לבא זה בזה.** בתמיה היא בממזר וממזר בה והרי גיורת וכו' דכיון דקהל גרים לאו קהל הוא לא שנא פחותה לא שנא יתירה ועל כרחיך תנא דידן מדשרי יתירה על בת שלש לממזר ש"מ אית ליה קהל גרים לא איקרי קהל: **וכללא הוא.** בתמיה דכל האסורין לכהן מותרין לממזר: **ותו הא מותר אסור.** מדלא התיר לבא בממזרת ע) אלא האסורות לכהנים הא המותר בקהל כהונה אסור בממזרת: **והרי גר כו'.** כיון דאית ליה קהל גרים לא איקרי קהל: **אלא אמר רב נתן.** לא תימא כל האסורין דתקשי לך אלמנה לכ"ג ותיקשי לך גר מדוקיא אלא ה"ק ת"ק כל שבתו אסורה לכהונה ומאי ניהו דמוסיף האי כללא על האסורין לישראל גר שנשא גיורת וכר' אליעזר בן יעקב דאמר במתני' (לקמן דף עז.) גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה מותרים לבא זה בזה והיינו גר מותר בממזרת וממזר בו דאילו בגר שנשא ישראלית לא מצית לאוקמה דמאן שמעת ליה דאמר כהן אסור לישא בתו ר' יהודה דאמר במתני' (שם) בת גר זכר כבת חלל זכר ומדסיפא ר' יהודה דקתני ר' יהודה אוסר רישא לאו ר' יהודה להכי מוקמי לה כר"א בן יעקב ושמעיה ר' יהודה לת"ק דלית ליה קהל גרים לא איקרי קהל ופליג עליה: **כר' דוסתאי בר' יהודה.** ס"ל לתנא דידן דאמר (שם) בנות ישראל מקוה טהרה לחללים: **ותו הא המותר.** לישא כהן בתו אסור לבא באסורין: **והרי גר שנשא בת ישראל כו'.** ומותר לבא בממזרים דהא אמר קהל גרים לאו קהל הוא: **ממזר מאחותו.** כריתות: **ממזר מאשת איש.** מיתות(א): **איכא בינייהו.** פ)לאו בגר איפליגו אלא דקסבר צ) יש ממזר מחייבי כריתות וה"ק כל הנולדים מאיסורי ערוה ממזרים הם ומותרים לבא זה בזה ק)הני חייבי כריתות בבני חייבי מיתות כגון א"א דכולן ממזרים הם ור' יהודה אוסר ר)לבא חייבי כריתות בבני חייבי מיתות דקסבר אין ממזר אלא מחייבי מיתות וטעמא מפורש ביבמות (דף מט.): **תנינא.** פלוגתא אחריתי במתני' בתנאי אחריני ולמה ליה לרבי למיתני לתרתי בבי ניתני התם לגבי ר' יהושע וכן היה ר' יהודה אומר כדבריו: **שהוא בלא יבא.** אע"פ שאינו אלא בלאו הולד ממזר: **כל שחייבין.** על אותה ביאה כרת בידי שמים: **כל שחייבין עליו מיתת ב"ד.** אבל חייבי כריתות לא וטעמא דכולהו מפרש ביבמות (שם): **זה בזה.** הם בממזרים וממזרים בהם: **אי הכי אמאי ר' יהודה אוסר.** הני ודאי לא איקרי קהל דהא לא חזו לבא בקהל: **ה"ק.** כלומר וכולה חד תנא הוא: **בן ט' שנים ויום אחד.** שהוא גר עמוני וכו' דבכי האי זימנא חזי לביאה: **פסלוה.** לכהנת מן התרומה ומן הכהונה ולויה וישראלית מלינשא עוד לכהן: **כל שזרעו פסול.** מן הכהונה פוסל את אשתו מן הכהונה ולקמן מפרש מאי בינייהו:

כל

מסורת הש"ס

א) [יבמות ס: לקמן עח.], ב) [ובערוך ערך לד א גרים בשם רבינו חננאל א"כ תלמידה מברה ע"ש], ג) [כדפרש"י: דמותר בכהונה. ועי' תוס"ר], ד) [לעיל עג ע"ב], ה) [יבמות ט. לקמן עז.], ו) [לעיל סד. סו. לקמן עז.], ז) [בכת"י: דכהן], ח) [תיבת אפי' ליתא בכת"י ובדפו"ר וטסף ע"פ הרש"ל. אמנם גם בתוס' וש"ר ליתא], ט) יבמות מט. ספרי פי' תצא, י) [בכת"י: אמאי. וכ"ה ברש"י], כ) לעיל עג:, ל) יבמות סח. [תוספתא דנדה רפ"ו], מ) יבמות סט., נ) [נ"ל דקאמר. רש"ל], ס) [עי' לקמן עח סוע"א], ע) [בכת"י: בממזר], פ) [בדפו"ר ידפוי": ולאו], צ) [בכת"י כתוב: אלא ת"ק סבר יש], ק) [נ"ל בני. (רש"ש) (וכ"ה בתוס' בסמוך)], ר) [נ"ל אוסר לבני חייבי (רש"ש)], ש) [נ"ל כל האסורין לבא בקהל שאין קידושין תופסין בהן כגון אפי' חייבי כריתות כו'. רש"ל], ת) [בדפו"ר: אפילו שאין קידושין תופסין וכו'. ולפנינו כרש"ל], א) [בעמוד א], ב) [דברים כג], ג) [יבמות ד ע"א], ד) [שם מט סוע"א, ע"ש],

◆

תורה אור השלם

ו. לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ממזר וכו' מיתות ב"ד הס"ד:

◆

מוסף תוספות

א. דסמיך אהא דמצי למיפרך. תו"י במהרש"א. ועי' תוס' הרא"ש שיש לו גירסא אחרת בגמ' ומפרש באופן אחר. ב. דאין לפרש כל האסורים לבא בקהל אממזרים קאי דר' יהודה נמי הכי אית ליה דכל ממזרים מותרים לבא זה בזה, תוס' הרא"ש. ג. דחייבי לאוין נמי אסורים לבא בקהל. שם. ד. כלומר שאינם נדבקין בכל קהל שיש קהל שאין להם בו תפיסת קדושין. שם.